

Mississippi Masala

En filmhandledning
utgiven av Film & Publik, Svenska Filminstitutet
Text: Eva Westergren

Åldersrekommendation: Högstadiet/Gymnasiet

”Mississippi Masala” handlar om den rotlöshet som många känner i de mångkulturella samhällen som växer fram överallt i världen. Vilka tabun och gränser finns i våra olika kulturer? Vad bär vi med oss i våra bagage? Vilka spelregler är det som gäller? Vem anser sig stå högst? Vem finner sig i att vara lägst? Vilka olika roller har med vår historia och bakgrund att göra?

De två kulturer, som huvudpersonerna representerar, har båda varit utsatta för ett kolonialt förtryck. Ändå har Mina och Demetrius svårt att acceptera varandra som jämlika. Det är denna småskaliga rasism grannar emellan som filmens regissör, Mira Nair, beskriver ur sitt eget invandrarperspektiv. Och det är den indiska kulturens självgodhet som hon gisslar.

Filmens handling

Filmen börjar i Uganda 1972. Där lever Mina och hennes familj som ursprungligen invandrat från Indien. Både Mina och hennes föräldrar betraktar Uganda som sitt hemland. Men Uganda blir under Idi Amins tyranni ett land för svarta afrikaner och Mina utvisas tillsammans med sina föräldrar

Nästa gång vi möter familjen är vi i Mississippi 1990. Mina är nästan vuxen. Hennes föräldrar har en spritbutik och själv arbetar Mina på ett motell som ägs av en släkting. En dag krockar hon med Demetrius, en svart kille som har en tvättfirma. Senare samma kväll möts de på ett diskotek och blir förälskade. Mina och Demetrius börjar träffas allt oftare men deras kontakt ses inte med blida ögon av Minas föräldrar och hennes släktingar.

De anser sig lite förmer än Demetrius och hans släkt. Föräldrarnas starka reaktion på Minas förälskelse gör att rasmotsättningarna mellan indier och svarta blossar upp i området. Demetrius firma, som är beroende av jobb på indiernas hotell, går i konkurs. När Minas pappa beslutar sig för att återvända till Uganda ger sig Mina och Demetrius iväg tillsammans. De känner att de trots alla yttre hot inte kan leva åtskilda. Minas pappa reser till Uganda och återvänder till familjens bostad som nu står övergiven. Där får han distans till den konflikter som uppstått inom familjen, och kommer till insikt om sin egen roll.

Om filmhandledningen

Filmhandledningen anknyter till de viktiga frågor som filmen ställer kring allas våra möjligheter att leva tillsammans utan att bygga barriärer. Vi har alla säkert upplevt situationer som

påminner om de som finns i filmen.

Frågor som handlar om rötter och rotlöshet. Om var vi hör hemma. Om de kulturkonflikter som finns. Inte bara mellan olika grupper av människor utan också mellan olika generationer: De unga som försöker anpassa sig till en ny tid med nya värderingar. De äldre som längtar tillbaka.

Som en brygga mellan de olika kulturerna och som en sprängbräda mot en större gemenskap finns kärleken. En kärlek som inte frågar efter ras eller färg utan bara finns där som något alldeles självklart.

(Bild nr 1)

Ett mångkulturellt samhälle

Filmen handlar om ett möte över gränserna. Mina och Demetrius kommer från olika kulturer och de tvingas båda att stå upp gentemot oförstående släktingar och vänner för att försvara sin kärlek.

* Hur beskrivs de olika kulturernas sätt att leva och tänka? Vad skiljer dem åt?

* Hur ser exempelvis Demetrius bakgrund ut? Beskriv pappans roll i scenerna från restaurangen? Vem har hjälpt Demetrius med pengar till hans tvättfirma? Vad är det som gör att Demetrius firma går i konkurs?

* I en scen från Minas kusins bröllop får vi veta hur några indiska kvinnor ser på Minas hudfärg i relation till hennes möjligheter på äktenskapsmarknaden. Vad framför kvinnorna för åsikter? Hur tas Mina emot i Demetrius familj? Varför blir Minas föräldrar så upprörda över hennes förälskelse?

* När Demetrius hindras från att träffa Mina anklagar han Minas far: ”-Ni och era likar kommer hit från jag vet inte var. Hur färgade ni än är agerar ni som vita. Ni behandlar oss som dörrmattor fastän ni bara är en nyans ljusare.” Hur reagerar pappan på Demetrius beskyllning?

”Masala” betyder en spännande blandning av kryddor. Lika doftande och inbjudande skulle mycket av vår vardag kunna vara om vi vågade ta till oss andra kulturernas sätt att leva och vågade vara mer generösa med vår egen. Ofta blir reaktionen det motsatta. Vi känner oss hotade och blir rädda och aggressiva. I USA liksom i Sverige kan hatet plötsligt blossa upp till öppna konflikter. Människor som inte vill att deras

vardag skall förändras och på alla sätt försöker få allt att förbli vid det gamla.

* Vad händer om någon vågar överträda gränser genom att visa kärlek eller vänskap? Vilken relation mellan två ungdomar i Sverige skull kunna vara lika provocerande som Minas och Demetrius?

* Hur är förhållandet mellan olika "invandrargrupper" i Sverige? Vem står högst på rangskalan? Vem står lägst?

* Vad gör en musical som "West side story" så aktuell i dag? Vilka problem är det som gestaltas i den?

Så här berättar Mira Nair, som själv är indiska, om sitt första möte med USA: "I Indien skiljer man också på hudfärg trots att det inte finns någon medvetenhet om riktigt svarta, afrikanska människor. Ju blekare man är desto vackrare anses man vara. Och det finns till exempel hudkrämer för att bli blekare. När jag kom till USA som student kände jag en instinktiv samhörighet med svarta människor och märkte att jag kunde röra mig relativt smärtfritt mellan både svarta och vita. Jag hörde inte hemma någonstans vilket gav mig en viss frihet men också gjorde mig intresserad av hudfärgens betydelse. När man talar om rasåtskillnad och rasism handlar det nästan alltid om svart eller vitt. Man tänker aldrig på färgerna däremellan, som svart och brunt och vilka relationer de har till varandra."

Rötter

Filmen börjar med att Minas familj utvisas ur Uganda tillsammans med alla andra asiater under Idi Amins regim. 1972. Indierna kom till östra Afrika och Uganda under slutet av 1800-talet för att bygga den östafrikanska järnvägen. Efter att arbetet var färdigt återvände de flesta men cirka en fjärdedel av dem stannade kvar. Dessa indier hade aldrig bott i Indien och betraktade Uganda som sitt hemland.

"-Varför skulle jag resa?" säger Minas far till sin afrikanske vän Okelo. "Okelo, det här är mitt hem!" "Inte nu längre Jay, Afrika är för afrikaner, svarta afrikaner."

Fylld av förödmjukelse lämnar Jay landet med sin familj utan att förlåta Okelo för det han sagt.

I Mississippi konfronteras Minas familj med svarta amerikaner som betraktar Afrika som sitt hem. trots att de aldrig varit där. Vad betyder kontakten med våra rötter för vår självkänsla? För Minas far innebär det att hela tiden längta tillbaka. För Mina själv att hon kan se sitt ursprung men ändå försöker anpassa sig till det land där hon lever.

Den längtan som pappan har till det förgångna leder till en konflikt, både men Mina och hennes mor. "Du tänker jämt på Uganda. Åk dit och se hur det är" säger mamman.

* Vad är det pappan längtar till i Uganda? Vilka anklagelser kommer Mina med gentemot pappan? Vad kommer pappan underfund med under sin resa tillbaka?

(Bild 2)

Kärleken

Filmen handlar om kärlek som överbryggar två kulturer. Det är kärleken som får Mina och Demetrius att överträda sina gränser och utmana den äldre generationens mönster. Mina och Demetrius söker varandra och bryter mot släktens och samhällsklassens regler. Deras kärlek blir en provokation både bland släktingar och vänner. Liksom för det utanförstående samhället som vill att gränserna mellan olika grupper skall bevaras.

* Beskriv hur Mina och Demetrius möts: Vad tänker de om varandra på diskoteket? Vilka känslor har de för varandra?

* Vad betyder kärleken för Mina? Vilken tradition finns i hennes familj? Hur funderar Demetrius kring kärleken?

Mina och Demetrius åker till Beloxi, ett ställe vid havet för att få uppleva en kärleksnatt tillsammans men avslöjas av Minas släktingar. För Minas familj är detta en katastrof: "Jag älskar honom det är väl inget brott." säger Mina. "Kallar du det kärlek. Du har skämt ut oss. Visa åtminstone att du är ledsen för det här Vad vet du om honom och hans familj?" säger Minas föräldrar. "Det här är Amerika - ingen bryr sig" säger Mina.

"-Vad är det med dig? Kan du inte spelreglerna?" säger Demetrius far sedan Demetrius råkat illa ut på grund av avslöjandet. "Jag gjorde inget fel. Slaveriets tid är förbi." svarar Demetrius.

* Vad är det som Mina och Demetrius ifrågasätter i sina föräldrars sätt att leva? Vad är det som Minas föräldrar och Demetrius far är rädda för? Varför är kärleken mellan Demetrius och Mina omöjlig i deras ögon?

* I kontrast till Minas och Demetrius kärlek finns ett annat par: De släktingar till Mina som nyss gift sig. I några korta scener får vi se deras misslyckade kärleksnätter. Varför finns de scenerna med i filmen?

* När Mina väl fattat sitt beslut att inte ge upp kärleken till Demetrius kan ingenting hindra henne. Kärleken innebär för henne att öppna sig mot en ny och annorlunda tillvaro utan garantier. "Kan jag åka med dig?" frågar hon Demetrius. "Vart?" "Dit du åker" svarar Mina. Hur reagerar Demetrius på Minas beslutsamhet? Hur reagerar Minas föräldrar sedan hon gett sig iväg?

Mira Nair, regissör

Mira Nair är en av de kvinnliga regissörer i USA som nått ut till en stor publik. Det var med sin förra film Salaam Bombay! Den handlar om gatubarnens utsatthet och överlevnadsförmåga i staden Bombay och Mira Nair använde amatörer (barn från gatorna i Bombay) i de flesta rollerna.

Mira Nair föddes i den lilla staden Orissa i Indien 1957. Hon studerade sociologi i Deli och blev där intresserad av teater. I tre år arbetade hon som skådespelerska vid olika amatör-

teatrar. 1976 flyttade hon till USA för att studera vid Harvard och det var där som hon började arbeta med film.

"-Om det finns någon röd tråd i mitt arbete är det nog att jag alltid dras till historier om människor som lever på gränsen, mitt emellan, eller nästan utanför samhället," säger Mira Nair. "-Vilket inte är så konstigt eftersom jag bott mellan två världar de senaste tolv åren av mitt liv."

Tidigare filmer av Mira Nair: "Jama Masjid Street Journal", "So far from India", "India cabaret" och "Children of a desired sex" har visats vid olika filmfestivaler. "Salaam Bombay!" premiärvisades vid filmfestivalen i Cannes där den belönades med Camera d'Or och Prix du publique. Mira Nairs nästa filmprojekt handlar om Buddas liv.

Produktionsuppgifter

Originaltitel :Mississippi Masala

Regi: Mira Nair

Manus: Soni Taraporevala

Produktion: Mirabi Films i samarbete med Movie Works, Black river Productions

USA 1991.

Producenter: Michael Nozik, Mira Nair

Foto: Ed Lachman

Musik: L Subramainam

Arkitekt: Mitch Epstein

Klippning: Roberto Silvi

I rollerna

Demetrius - Denzel Washington

Jay - Roshan Seth

Mina - Sarita Choudhury

Tyrone - Charles S Dutton

Williben- Joe Seneca

mfl.

Tekniska uppgifter

Ljud: Dolby Stereo

Längd:118 minuter

Censur: Från 11 år

Sverigepremiär: 23.10-1992

Distribution

Sonet Film, Box 20105, 161 02 Bromma

Tel: 08-799 69 00, Fax: 08-28 58 34

Filmhandledningar ges ut av Svenska Filminstitutet, Film & Publik, Box 27 126, 102 52 Stockholm.

De publiceras i tidskriften Zoom. Filmhandledningar kan beställas mot porto- och exp.avgift.

Till vissa filmhandledningar finns en studiekassett med utdrag ur filmen (150 kr inkl moms + porto).

www.sfi.se/skolbio